

Crítiques

Desembre

★★★★★

Joan Baptista Xuriguera

Edicions de 1984. 148 pàg. 17 €

Tots els nascuts després de 1972 associem el nom de Joan Baptista Xuriguera (1908-1987) a un llibret de color verd que es titula *Els verbs catalans conjugats* (1972), sense el qual no s'era ningú a

classe de català. Doncs resulta que en Joan Baptista Xuriguera no era només un lingüista, sinó que, abans de la Guerra Civil, havia escrit novel·les, poesia, teatre, assaig i crònica periodística. A més, pertanyia al Bloc Obrer i Camperol i era un dels fundadors del partit Joventut Esquerrana. Gràcies a la bona tasca d'Edicions de 1984, recuperem una de les seves novel·les més característiques, *Desembre*. Publicada el 1934, es va presentar com "la primera novel·la catalana de tendència exclusivament proletària", al costat de la qual "tota la novel·la catalana actual sembla anèmica i falsa, ridícula i de

cartró pintat". Han passat més de setanta anys, i la veritat és que el que sembla de cartró pedra són alguns detalls i passatges de *Desembre*, tot i el seu indubtable interès com a document històric.

Tampoc seria just dir que la novel·la no té grapa, perquè, un cop superada una primera part una mica feixuga, on se'ns descriu l'aixecament d'un sindicat d'obrers contra una suposada dictadura, amb un maniqueisme que fa escapar el riure per sota el nas de tan innocent com és, arriba una segona part, titulada *Repressió*, que és tota una altra cosa. La descripció de la duríssima reacció de la Guàrdia Civil després de l'intent de revolta dels treballadors és d'una cruessa que fa esfereir: les tortures a la presó, els afusellaments i el patiment de les famílies dels empresonats omplen les millors pàgines del llibre. Com si s'alliberés de la faixa revolucionària, la novel·la esdevé moderna en el moment en què descriu el sentiment d'impotència, de ràbia i de lluita contra la injustícia dels seus personatges, vistos com a éssers humans i no com a peons d'una futura revolució social. Un llibre per no oblidar com es creia que podia ser el món abans de 1936.

—Marina Espasa